

Nr 6

Av herr **Bergman**, om förstärkning av lekmannainflytandet inom rikspolisstyrelsen.

Enligt 1962 års riksdags principbeslut (prop. 1962: 148, SU 183) om förstatligande och omorganisation av polisväsendet skall den centrala polismyndigheten — rikspolisstyrelsen — ha till uppgift att fortlöpande meddela allmänna råd och anvisningar om hur polistjänsten skall utövas samt att från rikssynpunkt öva tillsyn över polisväsendet och dess anordningar. De huvudsakliga uppgifterna blir därmed inspekterande, rådgivande och samordnande.

Härutöver har statsmakterna funnit skäl föreligga att på vissa områden i begränsad omfattning tillerkänna rikspolisstyrelsen befogenheter att ge direktiv om hur polisverksamheten skall bedrivas och att utöva viss ledning av polisarbetet. Allmänna riktlinjer härför drogs upp i 1962 års principbeslut. Befogenheterna lades slutligen fast genom statsmakternas beslut år 1964 (prop. 1964: 100, SU 114). Departementschefen framhöll i sammanhanget nödvändigheten av att de centrala funktionerna på ifrågavarande områden fick sådan utformning att de regionala och lokala polismyndigheternas självständiga verksamhet inte hämmades. Befogenheterna här beskrivits i Kungl. Maj:ts instruktion för rikspolisstyrelsen (SFS 1964: 403, ersatt med 1965: 674, ändrad 1966: 685, 1967: 280).

Genom 1962 års nämnda beslut lades vidare fast att rikspolisstyrelsen skulle ha ett antal lekmän som ledamöter. 1964 års beslut innebar att rikspolisstyrelsen skall bestå av rikspolischefen som ordförande, överdirektören samt minst fem av Kungl. Maj:ts utsedda lekmanaledamöter. Departementschefen uttalade i proposition 1962: 148 som sin mening att det var av största vikt att ett centralt polisorgan, vartill motsvarighet tidigare saknats i vårt land, redan från början fick fast medborgerlig förankring.

I den nämnda instruktionen för rikspolisstyrelsen har styrelsens uppgifter angivits. I vad gäller ärendenas handläggning regleras vilka frågor som avgörs av styrelsen i plenum och vilka som avgörs av rikspolischefen ensam. Bland pleniärendena tas bl. a. upp 1) viktigare författningsfrågor, 2) viktigare frågor om organisation, arbetsordning eller tjänsteföreskrifter och 3) frågor om förslag till anslagsframställning hos riksdagen och andra frågor av större ekonomisk betydelse. På sådant sätt avgörs även de ej särskilt angivna frågor som rikspolischefen hänskjuter till plenum.

I fråga om polisverksamheten åligger det enligt instruktionen styrelsen särskilt att verka för ett förtroendefullt förhållande mellan polisen och allmän-

heten samt att ha inseende över att verksamheten bedrivs rationellt och effektivt. Vidare skall styrelsen bedriva information både internt och externt.

De närmast här ovan angivna uppgifterna, jämförda med åliggandet att inom ramen för sina befogenheter meddela föreskrifter för lägre polismyndigheter och leda polisverksamheten, förnas genom beslut vilkas verkan ger bilden av den samhälleliga maktutövningen. Många av dessa beslut kan självfallet på grund av beslutets ringa räckvidd inte lämpligen hänskjutas till styrelsen i plenum. De kommer dock i förening med andra beslut att ingå i totalbilden av verksamheten såsom den upplevs av medborgarna.

Bland de frågor som alldeles särskilt kommer att stå i förgrunden är den allmänna prioriteringen av polisresursernas användning, den operativa samordningen och anvisningarna för polisens uppträdande i olika nya situationer.

Grunden för den medborgerliga förankringen av rikspolisstyrelsen genom dess lekmannaledamöter torde vara höjd över all diskussion. De praktiska svårigheterna att i en alltmer tekniskt komplicerad och detaljfylld beslutsserie kunna nå ett meningsfullt utövande av lekmannainflytandet torde också få anses uppenbara. Ansträngningar i syfte att bevara och stärka lekmannainflytandet bör göras innan en situation uppkommer då en sådan åtgärd uppfattas som en förändring i en utbildad beslutspraxis.

Ett ytterligare skäl för att här ta upp lekmannainflytandets praktiska utövning är kontakten mellan dessa representanter och deras reella uppdragsgivare, medborgarna själva och deras till riksdagen valda representanter. En sådan förbättrad kontakt skulle även vara välgörande för saktligheten och förankringen i en opinionsbildande debatt.

Kungl. Maj:t bör enligt min mening snarast vidta åtgärder för att uppnå ett garanterat och aktivt lekmannadeltagande i beslut som kan röra principiella och centrala frågor även i fall som nu inte direkt anges i instruktionen. Åtgärderna bör även syfta till att polisverksamhetens utövande och målsättning — som den ses av rikspolisstyrelsen — fortlöpande så långt som möjligt kommer under allmän granskning. Detta torde kunna ske inom ramen för reguljära anslagsframställningar och i de verksamhetsberättelser som styrelsen har att årligen lämna Kungl. Maj:t.

De förordade organisatoriska åtgärderna ligger enligt min mening helt inom av statsmakterna redan antagna riktlinjer. Vidtagna åtgärder bör dock anmälas för riksdagen.

Jag föreslår,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om åtgärder i syfte att bevara och förstärka rikspolisstyrelsens medborgerliga förankring.

Stockholm den 14 januari 1969

Per Bergman (s)